

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie IX./2023
Senát II

Nález:

spisová značka	II. ÚS 148/2023
populárny názov	Trovy konania - zabezpečovacie opatrenie
sudca spravodajca	Jana Laššáková
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	24.08.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 11 ods. 1 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 36 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 133 ods. 3 písm. b zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 73 ods. 3
analytická právna veta	Vzhľadom na predmet sporu, ktorým bolo zriadenie záložného práva na zabezpečenie pohľadávky, nemožno podľa názoru ústavného súdu pri určovaní tarifnej odmeny za poskytnuté právne služby vychádzať z hodnoty zabezpečovanej pohľadávky. Zriadenie záložného práva súdom nezakladá priamo nárok na uspokojenie zabezpečenej pohľadávky, aj keď je jej výška pri podaní návrhu známa. Vyriešenie otázky, v akom rozsahu bude táto pohľadávka uspokojená, bude predmetom samostatného konania, v ktorom dôjde k meritórnemu rozhodnutiu. Až v konaní, ktorého výsledkom bude nadobudnutie konkrétnej majetkovej hodnoty, bude možné určiť „hodnotu alebo cenu práva“.
skutkový stav a základné fakty	Proti sťažovateľom v procesnom postavení žalovaných bolo uznesením okresného súdu z 10. júna 2021 zabezpečovacím opatrením zriadené záložné právo na zabezpečenie pohľadávky žalobcu proti žalovaným, ktorú si žalobca vyčíslil na sumu 919 000 eur. Žalobca si uplatnil náhradu trov konania podľa § 10 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov v sume 13 620,24 eur. Okresný súd uznesením vydaným vyšším súdnym úradníkom z 25. februára 2022 žalovaných zaviazal na zaplatenie náhrady trov právneho zastúpenia v sume 566,94 eur a ostatných trov konania v sume 16,50 eur.

	<p>Na základe sťažnosti žalobcu okresný súd uznesením z 9. novembra 2022 spolu s opravnými uzneseniami zmenil uznesenie vyššieho súdneho úradníka tak, že výrokom I zaviazal sťažovateľov zaplatiť žalobcovi náhradu trov právneho zastúpenia v sume 13 620,24 eur a ostatných trov konania v sume 16,50 eur s tým, že plnením jedného zo sťažovateľov zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého sťažovateľa, výrokom II sťažnosť sťažovateľov z 28. marca 2022 proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka zamietol a výrokom III žalobcovi proti sťažovateľom spoločne a nerozdielne priznal náhradu 100 % trov konania o sťažnostiach strán sporu.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p><u>K výrokom I a III napadnutého uznesenia:</u></p> <p>Sťažovatelia vo svojej ústavnej sťažnosti namietajú nesprávny postup okresného súdu pri vyčíslení výšky nároku na náhradu trov konania. Podľa odôvodnenia napadnutého uznesenia „<i>Vzhľadom k tomu, že výška pohľadávky, zabezpečenej nariadeným zabezpečovacím opatrením, v tomto prípade predstavuje spolu 919 000,- € s prísl., nie je možné v tomto prípade aplikovať pri určení základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby ustanovenie § 11 ods. 1 písm. a) vyhl. č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov</i>“.</p> <p>Ústavný súd už vo svojej judikatúre uviedol, že pri aplikácii § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky má rozhodujúci význam najmä v ňom uvedené slovné spojenie „ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch“. Vyjadriť hodnotu predovšetkým znamená vysporiadať sa so skutočným obsahom predmetu konania, t. j. s tým, aké účinky má pre účastníkov (resp. strany sporu) meritórne rozhodnutie súdu v tomto konaní (II. ÚS 492/2013, IV. ÚS 187/2018, I. ÚS 92/2020, I. ÚS 111/2020).</p> <p>Ústavný súd poukazuje aj na svoj nález č. k. I. ÚS 58/2021 z 5. mája 2021, ktorého závery sú aplikovateľné aj v tomto prípade, avšak nie spôsobom, ako to posúdil okresný súd. Podľa uvedeného nálezu «Pri vyčíslení trov konania je pri určovacích sporoch potrebné rozlišovať dve kategórie. Do prvej kategórie patria spory, ktorých predmetom je definitívne určenie práva a výsledkom je rozsudok, ktorého účinkom je nadobudnutie konkrétnej majetkovej (peniazmi ocenennej) hodnoty. Druhú kategóriu tvoria spory, ktorých predmetom nie je definitívne určenie, ale určenie „kvázi prejudiciálne“ – na účely vysporiadania iného právneho vzťahu. Pôjde o určovacie spory, ktorých výsledkom nebude konečná súdna ochrana, ale na účel dosiahnutia jej definitívneho hmatateľného účinku sa nárok musí žalovať samostatne zo zákonných dôvodov. V týchto prípadoch nie je možné hodnotu predmetu sporu vyjadriť v peniazoch, čo opodstatňuje aplikáciu § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky.».</p> <p>V posudzovanej veci bolo predmetom konania zriadenie zabezpečovacieho opatrenia (sudcovského záložného práva) podľa § 343 a nasl. zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov, a nie nárok na zaplatenie. Takéto konanie je v spojení s už uvedeným nálezom ústavného súdu možné považovať za „kvázi prejudiciálne“, t. j. konanie, ktorého výsledkom nebude konečná súdna ochrana.</p> <p>Práve vzhľadom na predmet sporu, ktorým bolo zriadenie záložného práva na zabezpečenie pohľadávky, nemožno podľa názoru ústavného súdu pri určovaní tarifnej odmeny za poskytnuté právne služby vychádzať z hodnoty zabezpečovanej pohľadávky. Zriadenie záložného práva súdom nezakladá priamo nárok na uspokojenie zabezpečenej pohľadávky, aj keď je jej výška pri podaní návrhu známa. Vyriešenie otázky, v akom rozsahu bude táto pohľadávka uspokojená, bude predmetom samostatného konania, v ktorom dôjde k meritórnemu rozhodnutiu. Až v konaní, ktorého výsledkom bude nadobudnutie konkrétnej majetkovej hodnoty, bude možné určiť „hodnotu alebo cenu práva“.</p> <p>Na základe uvedených skutočností dospel ústavný súd k záveru, že okresný súd</p>

výrokom I v napadnutom uznesení aplikoval nesprávne ustanovenie právnej normy, v dôsledku čoho došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Nesprávna aplikácia ustanovenia vyhlášky pri určovaní výšky náhrady trov konania mala nepochybne za následok neprijateľný zásah do majetkovej sféry sťažovateľov, keďže dôsledkom napadnutého uznesenia je stav, že sťažovatelia sú zviazaní k povinnosti nahradiť úspešnej strane sporu trovy konania vo vyššej výške, než k akým by mali byť zviazaní. V nadväznosti na uvedené preto ústavný súd dospel k záveru, že výrokom I napadnutého uznesenia došlo aj k porušeniu základného práva sťažovateľov vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, resp. čl. 11 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu.

V čase podania ústavnej sťažnosti podali sťažovatelia proti výroku III napadnutého uznesenia okresného súdu v súlade s poučením odvolanie, o ktorom rozhodoval Krajský súd v Trenčíne. Uznesením č. k. 8 CoZm 1/2023 z 30. marca 2023 odvolanie odmietol, kde v odôvodnení uviedol: „*V danom prípade súd prvej inštancie nesprávne poučil strany o možnosti podať odvolanie proti výroku, ktorým v sťažnostnom konaní sudca prvoinštančného súdu (konajúc vo vzťahu k rozhodovacej činnosti súdneho úradníka ako vyššia inštancia) rozhodoval o nároku na náhradu trov takého konania. Žalovaní 1/, 2/ sa potom riadili nesprávnym poučením súdu, keď podali proti výroku III. napadnutého uznesenia odvolanie aj napriek tomu, že ho zákon neprípúšťa. Odvolací súd vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti dospel k záveru, že odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov sťažnostného konania nie je prípustné, preto odvolanie žalovaných 1/, 2/ proti výroku III. napadnutého uznesenia odmietol podľa § 386 písm. c) CSP.*“

Z judikatúry ústavného súdu použiteľnej aj na prejednávanú vec vyplýva, že ak je opravným prostriedkom napadnuté rozhodnutie súdu, proti ktorému tento opravný prostriedok nie je prípustný, nemožno prihliadať na rozhodnutie odvolacieho súdu o jeho odmietnutí v súvislosti s plynutím dvojmesačnej lehoty na podanie ústavnej sťažnosti (m. m. II. ÚS 103/09, I. ÚS 49/02, I. ÚS 134/03, I. ÚS 209/03). Nepripustný opravný prostriedok nemožno totiž z hľadiska čl. 127 ods. 1 ústavy považovať za účinný a dostupný právny prostriedok nápravy, ktorý je predpokladom (podmienkou) podania sťažnosti na ústavnom súde podľa tohto článku ústavy, a na jeho podanie nie je preto z hľadiska plynutia uvedenej lehoty na podanie sťažnosti na ústavnom súde možné prihliadať (napr. IV. ÚS 163/2018, II. ÚS 442/2019).

Sťažovatelia podali ústavnú sťažnosť proti celému napadnutému uzneseniu okresného súdu (vo všetkých jeho výrokoch). Z dôvodu, že proti výroku III nie je prípustné odvolanie, ako to konštatoval aj Krajský súd v Trenčíne, a zároveň bola ústavná sťažnosť podaná v zákonom stanovenej lehote, ústavný súd sa zaoberal aj posúdením výroku III napadnutého uznesenia. Ústavný súd konštatuje, že od výroku I okresného súdu o priznaní výšky náhrady trov konania sa odvíja aj výrok III o náhrade trov konania o sťažnostiach strán sporu, teda predmetné výroky sú navzájom previazané. Keďže ústavný súd konštatoval porušenie základných práv sťažovateľov výrokom I napadnutého uznesenia okresného súdu, z dôvodu závislosti výroku III od výroku I zrušil aj výrok III napadnutého uznesenia.

K namietanému porušeniu práv výrokom II napadnutého uznesenia:

Sťažovatelia podali ústavnú sťažnosť proti všetkým výrokom napadnutého uznesenia okresného súdu. K výroku II, ktorým okresný súd zamietol sťažnosť sťažovateľov z 28. marca 2022 proti uzneseniu okresného súdu z 25. februára 2022, neuvádzajú žiadne dôvody, v ktorých vidia pochybenie okresného súdu, neuvádzajú ani to, k akému porušeniu ich práv malo dôjsť. Vzhľadom na absenciu zákonom o ústavnom súde stanovených podmienok ústavný súd tejto

	<p>časti ústavnej sťažnosti nevyhoveli.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že základné práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1 listiny, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 11 listiny a právo podľa čl. 1 dodatkového protokolu I. výkonom uznesenia okresného súdu z 9. novembra 2022 v spojení s opravným uznesením z 21. decembra 2022 a opravným uznesením z 9. januára 2023 porušené boli.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESELP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na spravodlivý proces</p> <p>práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu advokát, advokácia-advokátska tarifa</p> <p>advokát, advokácia-náhrada trov právneho zastúpenia</p> <p>práva a slobody – základné ľudské práva a slobody-právo vlastníť majetok</p> <p>trovy konania</p>

spisová značka	II. ÚS 171/2023
populárny názov	Trovy konania - podielové spoluvlastníctvo
sudca spravodajca	Jana Laššáková
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	24.08.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	<p>Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1 ods. 1</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1</p> <p>Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1</p> <p>zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 73 ods. 3</p> <p>zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 133</p>
analytická právna veta	<p>V okolnostiach danej veci je podľa názoru ústavného súdu nevyhnutné prihliadať aj na okolnosti kauzy, ale tiež na skutočnosť, že na strane žalovaných stojí 6 podielových spoluvlastníkov s rozdielnou výškou spoluvlastníckych podielov. Pokiaľ spoluvlastnícky podiel chápeme tak, že je v podstate číselným vyjadrením právneho statusu spoluvlastníka vo vzťahu k spoločnej veci, a teda určuje mieru účasti na právach a povinnostiach viažucich sa k tejto spoločnej veci, potom by to malo platiť aj vo vzťahu k výške trov konania.</p>
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovateľka sa v procesnom postavení žalobkyne proti žalovaným 1 – 6 na okresnom súde domáhala určenia vlastníckeho práva k lesným pozemkom špecifikovaným v žalobe. Konanie o určenie vlastníckeho práva bolo z dôvodu litispendencie zastavené a zároveň bol žalovaným 1 – 6 priznaný nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Otázka priznaného nároku na náhradu trov konania bola predmetom konania pred ústavným súdom, v rámci ktorého ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 605/2022 z 24. novembra 2022 ústavnú sťažnosť ako neprípustnú odmietol.</p> <p>Okresný súd uznesením zo 4. novembra 2021 prostredníctvom vyššieho súdneho úradníka rozhodol tak, že sťažovateľka je povinná nahradiť žalovanému 1 trovy konania vo výške 13 428,49 eur (výrok I), žalovaným 2 a 3 každému po sume 13 062,85 eur (výrok II a III), žalovanému 4 vo výške 9 054,72 eur (výrok IV), žalovanému 5 vo výške 13 223,49 eur (výrok V) a žalovanému 6 vo výške 9</p>

	<p>054,72 eur (výrok VI).</p> <p>Okresný súd napadnutým uznesením na základe sťažnosti sťažovateľky uznesenie zo 4. novembra 2021 zmenil a žalovaným 2 a 3 priznal trovy konania každému v sume 13 225,61 eur, zmenil výroky IV a VI a sťažovateľku zaviazal žalovaným 4 a 6 zaplatiť spoločne a nerozdielne sumu 18 109,44 eur a napokon v prevyšujúcej časti sťažnosť sťažovateľky zamietol.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Okresný súd, berúc do úvahy hodnotu spornej nehnuteľnosti (1 415 000 eur), zistil základnú sadzbu tarifnej odmeny (§ 10 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z.), ktorú bolo potrebné považovať za výslednú hodnotu jedného úkonu právnej služby v sume 3 255,17 eur. Takto určenú základnú sadzbu následne krátil podľa § 13 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. z dôvodu zastupovania viacerých účastníkov a rovnako zohľadnil ďalšie skutočnosti podstatné pre určenie výšky trov konania (DPH). I keď sťažovateľka namietala samotnú tarifnú hodnotu, teda že okresný súd ju určil súčtom ceny za pozemok a ceny porastov, ústavný súd konštatuje aj s ohľadom na mieru zasahovania do rozhodnutí o výške trov konania, že okresný súd sa s touto námietkou vysporiadal ústavne udržateľným spôsobom.</p> <p>Pri určení základnej sadzby potom okresný súd vychádzal z tarifnej odmeny, ale nezohľadnil skutočnosť, že na strane žalovaných (v ktorých prospech mala byť náhrada vyplatená) je viacero podielových spoluvlastníkov s rozdielnou výškou spoluvlastníckych podielov. Práve v postupe určenia základnej sadzby vo vzťahu ku každému žalovanému vníma sťažovateľka nosné porušenie svojich označených základných práv. Na námietky sťažovateľky uplatnené v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka okresný súd reagoval tým, že pri výpočte trov konania bol rozhodujúci predmet konania, ktorý v petite žaloby vymedzila sama sťažovateľka tým spôsobom, že žiadala určenie vlastníckeho práva k celej nehnuteľnosti. Vyriešenie tejto otázky, teda spôsobu určenia základnej sadzby, má na sťažovateľku zásadný vplyv, keďže napadnuté uznesenie ju zaväzuje k povinnosti uhradiť žalovaným neprimerane vysokú sumu na trovách konania.</p> <p>Podľa § 10 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. ak nie je ustanovené inak, základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby z tarifnej hodnoty je nad 33 193,92 eur 486,29 eur + 6,64 eur za každých aj začatých 3 319,39 eur prevyšujúcich sumu 33 193,92 eur.</p> <p>Ako z napadnutého uznesenia vyplýva, okresný súd sa pri výklade citovaného ustanovenia vyhlášky č. 655/2004 Z. z. dôsledne pridržiaval svojho jazykového textu („... základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby z tarifnej hodnoty je...“) a základnú sadzbu tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby určil rovnakou sumou pre každého podielového spoluvlastníka.</p> <p>Ústavný súd už viackrát zdôraznil, že k výkladu právnych predpisov a ich inštitútov nemožno pristupovať len z hľadiska textu zákona, a to ani v prípade, keď sa text môže javiť ako jednoznačný a určitý, ale predovšetkým podľa zmyslu a účelu zákona. Jazykový výklad môže totiž v zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu predstavovať len prvotné priblíženie sa k obsahu právnej normy, ktorej nositeľom je interpretovaný právny predpis; na overenie správnosti či nesprávosti výkladu, resp. na jeho doplnenie či spresnenie potom slúžia ostatné interpretačné prístupy postavené na roveň gramatickému výkladu, najmä teleologický a systematický výklad vrátane ústavne konformného výkladu, ktoré sú spôsobilé v kontexte racionálnej argumentácie predstavovať významný korektív pri zistení obsahu a zmyslu aplikovanej právnej normy (IV. ÚS 92/2012, I. ÚS 351/2010, m. m. I. ÚS 306/2010, I. ÚS 544/2019).</p> <p>Týmto požiadavkám však okresný súd neučinil zadosť, v dôsledku čoho zakladá napadnuté uznesenie okresného súdu o výške trov konania porušenie práva sťažovateľky na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces. Okresný súd totiž rozhodol o výške trov konania len mechanickým výpočtom, vychádzajúc</p>

z hodnoty pozemku, a neposudzoval ich v širších súvislostiach, najmä s prihliadnutím na konkrétne okolnosti kauzy, a to v situácii, keď, ako aj sám pripustil, do úvahy prichádza viacero možných interpretačných konštrukcií.

Medzi sťažovateľkou a žalovanými (či právnymi predchodcami niektorých žalovaných) existujú spory o sporných lesných pozemkoch dlhodobu. Ústavný súd považoval pri svojom rozhodovaní o možnom porušení práv sťažovateľky za významné aj to, že nie je možné v plnej miere pripísať na vrub práve sťažovateľke skutočnosť, že konanie muselo nevyhnutne skončiť zastavením z dôvodu litispendencie. Za zmienku v tejto súvislosti stoja tieto okolnosti:

Sťažovateľka sa na okresnom súde v roku 2006 domáhala v súvislosti so spornými pozemkami určenia práva hospodárenia. Toto konanie bolo vedené pod sp. zn. 3 C 168/06 [neskôr po vrátení z najvyššieho súdu mu bola pridelená sp. zn. 3 C 150/2014 (ďalej len „konanie 1“), pozn.]. V roku 2010 podala sťažovateľka v konaní 1 návrh na zmenu petitu, ktorá spočívala v požadovanom určení vlastníckeho práva. Okresný súd o návrhu na pripustenie zmeny petitu nerozhodol, no žalobu zamietol. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) rozhodnutie okresného súdu potvrdil. V tomto čase v roku 2012 sťažovateľka podala na okresnom súde žalobu o určenie vlastníckeho práva vedenú pod sp. zn. 2 C 41/2012, ktorá je po spojení s iným konaním vedeným okresným súdom vedená pod sp. zn. 2 C 139/2010 (ďalej len „konanie 2“). Konanie 2 sťažovateľka iniciovala z dôvodu, že v konaní 1 bolo meritórne rozhodnuté o práve hospodáriť, nie o vlastníckom práve, keďže okresný o zmene návrhu na zmenu petitu nerozhodol a zároveň rozhodnutie v tomto konaní bolo právoplatné. V roku 2014 najvyšší súd rozhodol o dovolaní sťažovateľky proti rozhodnutiam v konaní 1, čím sa vec vrátila okresnému súdu. Dôvodom zrušenia rozhodnutí v konaní 1 bol nesprávny postup okresného súdu, ktorý nerozhodol o návrhu sťažovateľky na zmenu petitu. Okresný súd v konaní 2 tiež konal a meritórne rozhodol. V konaní 1, naopak, okresný súd konanie pre údajnú litispendenciu zastavil. V oboch konaniach sťažovateľka podala odvolanie a v oboch prípadoch krajský súd prvoinštančné rozhodnutia zrušil. Krajský súd vyjadril právny názor, podľa ktorého sa konanie 1 začalo skôr ako konanie 2, a preto by konanie 2 malo byť zastavené, k čomu napokon došlo. Okresný súd najprv po zastavení konania 2 žiadnej strane nepriznal nárok na trovy konania. Na podklade podaného odvolania však odvolací súd žalovaným vyhovel a priznal im nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Po tomto rozhodnutí okresný súd rozhodoval o výške trov konania uznesením zo 4. novembra 2021 a napadnutým uznesením.

Všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia na vec sa vzťahujúcich zákonných predpisov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno toto ani iné základné práva obmedziť spôsobom zasahujúcim do ich podstaty a zmyslu. Z tohto hľadiska musí všeobecný súd pri výklade a aplikácii príslušných právnych predpisov prihliadať na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania (obdobne napr. III. ÚS 271/05, III. ÚS 78/07). Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany (predovšetkým súdnej).

Sťažovateľka potrebu krátenia podľa výšky podielov jednotlivých žalovaných odôvodňovala aj tým, že v žalobe predsa žiadala určenie vlastníctva proti jednotlivcom len do výšky ich podielu, i keď to súhrne znamenalo formulovať v petite požiadavku o určenie vlastníctva k celej nehnuteľnosti. Okresný súd na túto argumentáciu reagoval tým, že je viazaný petitom a v ňom sťažovateľka požadovala určenie vlastníctva k jednej celej nehnuteľnosti, preto aj trovy konania počítal s prihliadnutím na toto znenie.

Ústavný súd v tejto spojitosti uvádza, že žalobný návrh (petit) je dôležitou obsahovou náležitosťou žaloby, pretože v ňom žalobca uvádza, ako by podľa

jeho želania mal príslušný súd rozhodnúť, resp. ako by mal znieť výrok jeho rozsudku. V podstate ide o návrh súdneho výroku, a preto kladie zákon na formuláciu petitu určité požiadavky, ktorých rešpektovaním sa zabezpečuje presnosť a určitosť výrokov rozsudkov. Presný a určitý petit je síce pre súd rámcom rozhodovania, z ktorého nesmie vybočiť a ktorý môže prekročiť len v taxatívne vymedzených prípadoch, to však v plnom rozsahu platí len z hľadiska obsahu petitu a podstaty zmyslu toho, čoho sa žalobca v konaní domáha. V žiadnom prípade to ale neznamená, že by súd pri svojom rozhodovaní bol do najmenších podrobností viazaný výrazovými prostriedkami použitými v texte petitu alebo jeho doslovným znením (vrátane slov, slovných spojení ba dokonca aj eventuálnych gramatických chýb). Civilný sporový poriadok (§ 132 ods. 1) nevyžaduje, aby žalobca po stránke formálnej do najmenších podrobností formuloval návrh budúceho výroku súdneho rozhodnutia. Z jeho doslovného znenia je zrejmé, že za postačujúce považuje, ak žalobca v žalobe vyjadří podstatu (zmysel) toho, čoho sa v konaní na základe opísaného skutkového stavu domáha. Petit žaloby tak, ako ho žalobca formuluje v podanej žalobe alebo neskôr v priebehu konania, je súd povinný posudzovať čisto z hľadiska obsahového (t. j. či je v žalobe dostatočne presne, určito a zrozumiteľne vyjadrené, čo žalobca žiada).

Inak povedané, predmet konania (resp. obsah žaloby) nie je tvorený výlučne žalobným návrhom (*petitum*), ale aj rozhodujúcimi skutkovými tvrdeniami – opísaním skutkového deja (*causa petendi*). Na základe žalobného návrhu a opísania skutkového deja možno individualizovať predmet konania. Konajúci súd je viazaný petitom žaloby po obsahovej stránke a tento petit je potrebné vykladať v súvislosti so skutkovými tvrdeniami žalobcov v spore. Súd má skúmať celý obsah podanej žaloby, nielen samotný žalobný návrh (7Cdo/268/2019).

V okolnostiach danej veci je podľa názoru ústavného súdu nevyhnutné prihliadať aj na okolnosti kauzy, ale tiež na skutočnosť, že na strane žalovaných stojí 6 podielových spoluvlastníkov s rozdielnou výškou spoluvlastníckych podielov. Pokiaľ spoluvlastnícky podiel chápeme tak, že je v podstate číselným vyjadrením právneho statusu spoluvlastníka vo vzťahu k spoločnej veci, a teda určuje mieru účasti na právach a povinnostiach viažucich sa k tejto spoločnej veci, potom by to malo platiť aj vo vzťahu k výške trov konania. Poukazujúc na uvedené, ústavný súd opätovne dáva do pozornosti, že aj okresný súd pripustil viaceré možné interpretačné pravidlá pre konkrétnu situáciu, a preto mal s prihliadnutím na všetky špecifiká dôsledne zohľadniť všetky z nich vyplývajúce dopady na sťažovateľku. Okresný súd ale špecifiká danej veci nerešpektoval a k posúdeniu otázky výšky trov konania pristúpil čisto formalisticky. Tento postup spôsobil, že vlastne už v prvotnej fáze rozhodovania o výške náhrady trov konania – pri určovaní základnej sadzby tarifnej odmeny došlo k nesprávnemu výpočtu trov konania, ktorý je v okolnostiach danej veci nesprávny a neakceptovateľný.

Hoci sťažovateľka v ústavnej sťažnosti spochybňovala aj účelnosť či dokonca reálne vykonanie niektorých úkonov právnej služby právnych zástupcov žalovaných, ústavný súd sa týmito námietkami nezaoberal, keďže napadnuté uznesenie okresného súdu bolo zrušené z dôvodu nesprávnej interpretácie ustanovení vyhlášky č. 655/2004 Z. z.

V súvislosti s namietaním konkrétnych úkonov právnej služby však ústavný súd dáva do pozornosti okresnému súdu, že len dostatočne zdôvodnené rozhodnutie okresného súdu môže byť predmetom následného prieskumu vo vzťahu k ústavnej udržateľnosti jeho rozhodnutia o výške náhrady trov konania, a to vo vzťahu k jeho vecnej správnosti, no len z pohľadu základných práv, a nie z pohľadu podústavného práva. Ústavný súd na rozdiel od všeobecného súdu konajúceho o riadnom opravnom prostriedku nemôže ďalším odôvodňovaním dotvárať vôbec nevyargumentovaný záver všeobecného súdu. To platí o to viac, že pod vplyvom redukcie riadnych opravných prostriedkov sa musí zaoberať zásahom do základných práv strany sporového konania v súvislosti s

	<p>rozhodovaním o výške náhrady trov konania, teda o otázke, ktorá bola v úrovni všeobecného súdnicstva celkom nevhodne prenechaná len na rozhodovanie okresných súdov bez akejkoľvek možnosti prieskumu ďalšími dvoma v týchto otázkach na diskurze nevhodne sa nezúčastňujúcimi inštanciami všeobecného súdnicstva. Význam rozhodovania o výške náhrady trov konania je pre všeobecné súdnicstvo zásadný, keďže sa spája s takmer každým civilným konaním. Tomu však nezodpovedá nastavenie opravných prostriedkov, ktoré znemožňuje, aby všeobecné súdnicstvo formulovalo inštančne ustálené právne výklady k výške náhrady trov či skôr len k výške trov právneho zastúpenia. Súčasné nastavenie rozhodovania o výške náhrady trov konania je nielen z pohľadu neprehľadných konštrukcií vyhlášky, ale aj z toho, že tieto konštrukcie sú predmetom zjednocovania v pomerne obmedzenom priestore ústavnoprávneho prieskumu, neudržateľné. Veď pri prieskume nápadu ústavných sťažností by sa mohlo zdať, že najväčším ústavným problémom nášho justičného systému sú okrem prieťahov v konaní rôzne trovy exekútorov a advokátov. Primárnym problémom je však normotvorba, a to nielen v rovine úpravy trov a ich náhrady, ale aj v rovine nastavenia opravných prostriedkov v civilnom základnom alebo v exekučnom procese (m. m. III. ÚS 670/2021).</p> <p>Právo na priznanie, ako aj povinnosť náhrady trov konania sú nielen súčasťou práva na spravodlivý proces, ale tiež súvisia s majetkovým právom podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu. Ak okresný súd pri určení náhrady nákladov v správnej výške nepostupoval ústavne akceptovateľným spôsobom, dospel ústavný súd k záveru, že napadnutým uznesením bolo porušené nielen základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ale v príčinnej súvislosti s nimi aj právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením okresného súdu z 31. októbra 2022 boli porušené základné práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu k dohovoru.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
kľúčové slová	spoluvlastníctvo-podielové trovy konania-náklady konania výklad (interpretácia)-ústavne konformný výklad (interpretácia)-formalistický

spisová značka	II. ÚS 204/2023
populárny názov	Vyporiadanie podielového spoluvlastníctva
sudca spravodajca	Peter Molnár
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	09.08.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 11 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Ústavný súd po preskúmaní obsahu rozsudku odvolacieho súdu a rozhodných

	<p>okolností veci konštatuje, že výsledok konania prima facie nezodpovedá kritériám zákona, konkrétne § 142 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorý stanovuje, aby súd prihliadol na veľkosť podielov a na účelné využitie veci, v danom prípade nehnuteľnosti. Základným predpokladom na splnenie tejto úlohy súdu je dostatočné zistenie skutkového stavu. Pre prípad pochybností bol, s ohľadom na zamýšľaný spôsob deľby, súd oprávnený a v záujme spravodlivosti aj povinný vykonať dokazovanie aj z vlastnej iniciatívy tak, aby neboli zjavné pochybnosti o disparite prijatého riešenia. Pokiaľ odvolací súd na uvedené nereflektoval, dopustil sa chyby. Neobstojí argumentácia odvolacieho súdu, že sťažovatelia v tomto smere boli nečinní a neuniesli dôkazné bremeno vo vzťahu k nepomernému spôsobu deľby, ktorý ich zjavne poškodil.</p>
<p>skutkový stav a základné fakty</p>	<p>Sťažovatelia mali procesné postavenie žalovaných v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva. O žalobe rozhodol okresný súd rozsudkom z 10. februára 2015, ktorým zrušil podielové spoluvlastníctvo strán konania, rozdelil spoločnú vec a prikázal vo výroku určené nehnuteľnosti do bezpodielového spoluvlastníctva žalobcom a tiež sťažovateľom, zriadil vecné bremeno in personam (k novovytvorenému pozemku, spočívajúce v práve užívania existujúcich inžinierskych sietí) v prospech sťažovateľov a zriadil vecné bremeno in personam v prospech žalobcov spočívajúce v práve užívania existujúcej studne, vykonávania jej údržby a opráv.</p> <p>Sťažovatelia nespokojní z rozsudkom súdu prvej inštancie podali odvolanie. Krajský súd o odvolaní sťažovateľov rozhodol rozsudkom z 25. júla 2018, ktorým rozsudok súdu prvej inštancie zmenil v časti charakteru zriadených vecných bremien k novovzniknutým nehnuteľnostiam (tieto zmenil z in personam na in rem) a v ostatnej časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny.</p> <p>Proti rozsudku odvolacieho súdu podali sťažovatelia dovolanie, ktoré najvyšší súd napadnutým rozsudkom zamietol.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Ústavný súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že sťažnosť sťažovateľov je dôvodná. Vo veci konajúce súdy zlyhali pri poskytovaní súdnej ochrany, v dôsledku čoho došlo aj k neprípustnému zásahu do hmotných práv sťažovateľov majtkovej povahy.</p> <p><u>K napadnutému rozsudku odvolacieho súdu:</u></p> <p>V prvom rade je potrebné poukázať na povahu predmetu konania pred všeobecnými súdmi. Predmetom napadnutého konania bol návrh žalobcov na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k spoločným nehnuteľnostiam. Síce ide o sporové konanie, avšak vzhľadom na konštitutívnu povahu rozhodnutia súdu (v prípade vyhovenia, pozn.), ktorým súd autoritatívne rozhoduje o rozdelení veci/nehnuteľnosti, dochádza k istým modalitám vo vzťahu k zásadám, ktoré typicky ovládajú sporové konanie, ako je prejednanca zásada a zásada kontradiktórnosti. V takomto type konania, kde súd autoritatívne rozhoduje o vyporiadaní podielového spoluvlastníctva podľa § 137 písm. b) CSP, je potrebné mať na zreteli hlavne jeho výsledok, tak aby zodpovedal hmotnému právu, za čo nesie zodpovednosť predovšetkým súd, pretože určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z právneho predpisu a súd má v tomto smere diskrečnú právomoc rozhodnúť podľa vlastnej úvahy (nie je viazaný návrhom), avšak v zmysle a v súlade s relevantnou právnou úpravou. Podľa názoru ústavného súdu preto nemožno v celom rozsahu prenášať zodpovednosť za výsledok konania na sporové strany s odôvodnením, že ide výlučne o procesnú zodpovednosť tej-ktorej strany konania, na ktorej leží bremeno tvrdenia a následne aj dôkazné bremeno.</p> <p>Zúčastnené osoby a rovnako aj odvolací súd tvrdili, že zodpovednosť za sťažovateľmi tvrdený nespravodlivý výsledok konania nesú výlučne sťažovatelia, ktorí neuniesli svoje dôkazné bremeno týkajúce sa tvrdenej disparity hodnoty delených nehnuteľností, ako aj nákladovosti zvoleného delenia, prípadne iných nedostatkov meritórneho rozhodnutia, ktoré podľa ich</p>

názoru nedávalo relevantné odpovede na dôležité otázky týkajúce sa predmetu konania. Ústavný súd po preskúmaní obsahu rozsudku odvolacieho súdu a rozhodných okolností veci konštatuje, že výsledok konania prima facie nezodpovedá (relatívne vágnym, pozn.) kritériám zákona, konkrétne § 142 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorý stanovuje, aby súd prihliadol na veľkosť podielov a na účelné využitie vecí, v danom prípade nehnuteľnosti. Základným predpokladom na splnenie tejto úlohy súdu je dostatočné zistenie skutkového stavu (v danom prípade ubezpečenie sa o tom, že súdom konštituovanou reálnou deľbou bude zachovaná parita rozdeľovaných nehnuteľností z hľadiska ich hodnoty, aby pomerne zodpovedala veľkosti spoluvlastníckych podielov). Pre prípad pochybností bol, s ohľadom na zamýšľaný spôsob deľby, súd oprávnený a v záujme spravodlivosti aj povinný vykonať dokazovanie aj z vlastnej iniciatívy (teda také dokazovanie, ktoré strany nenavrhlí, pozn.) tak, aby neboli zjavné pochybnosti o disparite prijatého riešenia. Pokiaľ odvolací súd na uvedené nereflektoval, dopustil sa chyby. Neobstojí argumentácia odvolacieho súdu, že sťažovatelia v tomto smere boli nečinní a neuniesli dôkazné bremeno vo vzťahu k nepomernému spôsobu deľby, ktorý ich zjavne poškodil. Bremeno tvrdenia o nevhodnosti deľby vrátane argumentácie o nižšej hodnote nehnuteľností sťažovateľov bolo z ich strany splnené už na súde prvej inštancie, čo potvrdili aj zúčastnené osoby vo svojom stanovisku k prijatej sťažnosti. Ďalším dôkazom spochybňujúcim primeranosť/paritu vykonanej deľby bolo aj vyjadrenie znalca, ktorý v súvislosti s tvrdením, že zo záhrady (ako vyporiadavanej časti delených nehnuteľností) môže vzniknúť stavebný pozemok, uviedol, že k tejto otázke by sa mohol vyjadriť až po oboznámení sa s územným plánom obce. Napriek uvedenému okresný súd argumentáciu sťažovateľov odmietol ako nedôvodnú (s. 7, ods. 4 rozsudku súdu prvej inštancie).

Ústavný v okolnostiach posudzovanej veci nepochybuje záver o deliteľnosti predmetných nehnuteľností, ale spôsob rozdelenia, ktoré vo veci konajúce súdy zvolili, nemožno prima facie považovať za spravodlivé, keďže v priebehu odvolacieho a následne aj dovolacieho konania boli prezentované dôkazy, ktoré závažným spôsobom vyvolávajú pochybnosť o adekvátnosti a ústavnej udržateľnosti zvoleného riešenia z hľadiska zákonných kritérií pre takúto deľbu a z hľadiska rešpektovania ich majetkových práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny. Je evidentné, že sťažovatelia boli napadnutým rozsudkom poškodení. Spornosť parity delených nehnuteľností z hľadiska ich hodnoty ilustruje a preukazuje aj to, že zúčastnené osoby následne zamýšľali odpredať záhradu s výmerou 375 m² prostredníctvom realitnej kancelárie za cenu 135 000 eur, pričom k predaju nedošlo (bola zložená záloha, pozn.) aj z dôvodu evidentnej spornosti výsledku súdneho procesu (v tom čase prebiehalo dovolacie konanie a zároveň bola evidovaná poznámka v katastri pozn.), ktorým bolo vyporiadané spoluvlastníctvo k predmetným nehnuteľnostiam.

Podľa názoru ústavného súdu neobstojí ani argumentácia odvolacieho súdu, že dôkaz produkovaný v rámci odvolacieho konania o potenciálnej hodnote pozemku záhrady pre prípad prekvalifikovania pozemku na stavebný pozemok nemal vplyv na posúdenie vhodnosti a spravodlivosti prijatého riešenia. Záver odvolacieho súdu, že tento dôkaz nemá relevantnú výpovednú hodnotu k meritu sporu, bez ďalšieho (bod 9) možno považovať za arbitrárny a nepreskúmateľný.

Pri rozhodnutí o reálnej deľbe nehnuteľností bolo potrebné dôkladne sa zaoberať aj otázkou nákladov reálneho rozdelenia nehnuteľnosti. Laxná konštatácia odvolacieho súdu o tom, že súd prvej inštancie sa touto otázkou osobitne nezaoberal, a o tom, že v zmysle geometrického plánu si rozdelenie vyžiada len minimálne náklady (bod 11 rozsudku odvolacieho súdu), je nepostačujúca. Arbitrárnosť tohto záveru preukazuje už len samotné stanovisko zúčastnených osôb, ktorí deklarovali, že náklady, ktoré na vykonanie deľby vynaložili, predstavovali sumu v súhrne 3 200 eur. V tomto smere je potrebné dodať, že nejde o všetky náklady spojené s vykonanou deľbou (náklady na búracie práce, rekultiváciu a pod.).

Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru o porušení základného práva

	<p>na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu.</p> <p>V dôsledku neposkytnutia súdnej ochrany zo strany krajského súdu v predpokladanej kvalite zároveň došlo rozhodnutím o odvolaní aj k neústavnému zásahu do majetkovej sféry sťažovateľov napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu. Ústavný súd preto vyslovil aj porušenie hmotných práv sťažovateľov podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny .</p> <p>V závere ústavný súd k veci už len dodáva, že disparitu hodnoty rozdelených nehnuteľností bolo možné a vhodné vzhľadom na okolnosti veci a zvolené riešenie (ktoré sa dá považovať za primerané okolnostiam veci, pozn.) kompenzovať uložením povinnosti zaplatiť primeranú finančnú náhradu (tzv. kombinovaný spôsob vyporiadania, k tomu pozri uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 305/2019 z 28. januára 2021).</p> <p><u>K napadnutému rozsudku dovolacieho súdu:</u></p> <p>Ústavný súd konštatuje, že hoci je dovolanie sťažovateľov neštandardne koncipované, je z neho zrejmé na viacerých miestach opakovaná námietka nedostatočnosti odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, ktoré nedáva odpovede na podstatné otázky súvisiace s predmetom ochrany. Rovnako je v dovolaní namietaná arbitrárnosť záverov odvolacieho súdu, v dôsledku čoho došlo k majetkovému poškodeniu sťažovateľov, ktorá jednoznačne smeruje k vade podľa § 420 písm. f) CSP. Napriek uvedenému dovolanie sťažovateľov výslovne deklaruje, že je koncipované v intenciách § 421 ods. 1 písm. c) CSP, teda že je založené na nesprávnom právnom posúdení veci, pričom výslovne neidentifikuje žiadnu právnu otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu vo veci. Až v doplnení dovolania sťažovateľa objasňujú právnu otázku významnú pre rozhodnutie, že vo veci konajúce súdy sa nezaoberali otázkou, či po rozdelení ostane zachovaná parita hodnoty rozdelených nehnuteľností pomerne k výške ich spoluvlastníckych podielov.</p> <p>Najvyšší súd, správne hodnotiac dovolanie podľa jeho obsahu, dospel k záveru, že sťažovatelia namietajú vadu podľa § 420 písm. f) CSP, no napriek uvedenému dospel k záveru, že „odvolací súd zrozumiteľným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k prijatému rozhodnutiu; jeho postup, vo vzájomnej súvislosti s konaním a rozhodnutím súdu prvej inštancie nemožno považovať za zjavne neodôvodnený. Odvolací súd sa dostatočne vysporiadal so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a odvolacími námietkami dovolateľov“ (bod 13). Vychádzajúc zo svojich úvah, dospel k záveru o neexistencii tejto vady. Pri posúdení výslovne namietanej vady podľa § 421 ods. 1 CSP dovolací súd konštatoval, že v dovolaní neidentifikoval právnu otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu. Preto konštatoval, že vymedzenie tohto dovolacieho dôvodu nezodpovedá kritériám podľa § 432 ods. 2 CSP, v dôsledku čoho konštatoval procesnú neprípustnosť dovolania v tejto jeho časti.</p> <p>Vychádzajúc zo svojich záverov vo vzťahu k napadnutému rozsudku odvolacieho súdu, ústavný súd dospel k presvedčeniu, že záver najvyššieho súdu o neexistencii vady rozsudku odvolacieho súdu podľa § 420 písm. f) CSP je ústavne neudržateľný, porušujúci označené práva sťažovateľov.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že rozsudkom krajského súdu z 25. júla 2018 a rozsudkom najvyššieho súdu z 30. novembra 2022 boli porušené základné právo sťažovateľov vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP</p>	<p>uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 305/2019</p>

a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	práva a slobody – základné ľudské práva a slobody-právo vlastníť majetok spor dokazovanie-dôkazné bremeno dokazovanie-uplatnenie dôkazov spoluvlastníctvo-vyporiadanie princíp a zásady (zjednotenie pojmov)-kontradiktórnosť princíp a zásady (zjednotenie pojmov)-princíp viazanosti súdu zákonom práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na spravodlivý proces nehnuteľnosť arbitrárnosť

spisová značka	II. ÚS 207/2023
populárny názov	Trovy konania
sudca spravodajca	Peter Molnár
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	09.08.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 11 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Napadnuté uznesenie nerefletovalo na obsah súdneho spisu, je založené na nepravdivých tvrdeniach, pretože z obsahu spisu jednoznačne vyplýva, že sťažovateľka bola zastúpená advokátom, po priznaní nároku na náhradu trov konania si náhradu trov právneho zastúpenia riadne uplatnila, hoci trovy právneho zastúpenia nevyčíslila. Okresný súd v danej situácii mal sťažovateľke priznať náhradu trov konania tak, ako to vyplývalo zo súdneho spisu.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka bola žalovanou stranou v konaní o vrátenie daru. Okresný súd vo veci samej rozhodol uznesením z 25. júla 2022 tak, že konanie zastavil a samostatným výrokom priznal sťažovateľke nárok na náhradu trov konania. Proti výroku o trovách konania podal žalobca odvolanie, o ktorom rozhodol odvolací súd tak, že odvolaním napadnuté uznesenie okresného súdu potvrdil ako vecne správne. Následne okresný súd prostredníctvom vyššej súdnej úradníčky rozhodol o výške náhrady trov konania uznesením z 29. decembra 2022 tak, že výšku náhrady trov konania určil v sume 0 eur. Proti tomuto uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka sťažnosť, v ktorej žiadala zmenu rozhodnutia tak, že výšku náhrady trov konania prizná v sume 176,71 eur. V sťažnosti argumentovala tým, že v priebehu konania si trovy uplatnila, o čom svedčí skutočnosť, že je bol priznaný nárok na náhradu trov konania. Ďalej namietala, že vo výzve vyššej súdnej úradníčky nebola určená lehota, preto sankciu vo forme určenia náhrady trov v sume 0 eur považovala za nesprávnu a zmätočnú. Okresný súd napadnutým uznesením rozhodol o sťažnosti sťažovateľky tak, že jej sťažnosť zamietol.
z odôvodnenia	Ústavný súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že sťažnosť sťažovateľky je dôvodná. V napadnutom konaní došlo k späťvzatiu návrhu žalobcom, na podklade čoho okresný súd uznesením napadnuté konanie zastavil a sťažovateľke priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %. V predmetnom uznesení vo vzťahu k výroku o nároku na náhradu trov konania okresný súd uviedol, že v súlade s § 256 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP priznal nárok sťažovateľke.

Sťažovateľka sa na základe výzvy okresného súdu vyjadrila podaním doručeným 25. júla 2022 tak, že žiada okresný súd, aby zaviazal žalobcu nahradiť trovy právneho zastúpenia. Odvolaním napadnutý výrok o náhrade trov konania bol krajským súdom potvrdený uznesením z 26. októbra 2022. Následne okresný súd prostredníctvom výzvy vyzval sťažovateľku na vyčíslenie trov konania bez uvedenia lehoty.

Okresný súd rozhodol o výške náhrady trov konania uznesením z 29. decembra 2022 tak, že výšku náhrady trov konania určil v sume 0 eur. V bode 5 odôvodnenia konštatoval, že zo súdneho spisu mal za preukázané, že sťažovateľka si trovy konania v jeho priebehu neuplatnila a súd nemal ani žiadne trovy konania sťažovateľky zo súdneho spisu za preukázané, preto rozhodol o výške náhrady trov konania tak, ako to je uvedené vo výroku (t. j. 0 eur, pozn.).

Súčasťou súdneho spisu je aj podanie sťažovateľky označené ako vyčíslenie trov konania doručené okresnému súdu 3. januára 2023, ktorým vyčíslila trovy konania za poskytovanie právnych služieb advokátom v celkovej sume 176,71 eur.

Ako z obsahu súdneho spisu vyplýva, sťažovateľka proti uzneseniu z 29. decembra 2022 podala sťažnosť, v ktorom namietala arbitrárnosť a zmätočnosť sťažnosťou napadnutého uznesenia okresného súdu.

Okresný súd o sťažnosti sťažovateľky rozhodol napadnutým uznesením, ktorým sťažnosť sťažovateľky zamietol. V relevantnej časti odôvodnenia uviedol, že nárok na náhradu trov konania sťažovateľke bol zo zákona priznaný, avšak sťažovateľka si nevyčíslila náhradu trov konania. Ďalej tiež konštatoval, že súd nemal povinnosť vyzvať sťažovateľku na vyčíslenie trov konania, a teda nie je ani určená žiadna zákonná lehota na ich vyčíslenie. V nadväznosti na to dodal, že je na procesnej aktivite strany sporu, aby predložila súdu všetky relevantné doklady, z ktorých vyplýva, aké trovy konania jej v zmysle § 251 CSP vznikli a v akej výške, keďže v opačnom prípade súd vychádza z obsahu súdneho spisu. Vychádzajúc z uvedeného, odmietol argumentáciu sťažovateľky ako irelevantnú, keďže v podanej sťažnosti sťažovateľka namietala len určenie lehoty na vyčíslenie trov konania. Preto jej sťažnosť vyhodnotil ako nedôvodnú.

Vychádzajúc z obsahu spisu, v ktorom sa nachádza plnomocenstvo udelené advokátovi na zastupovanie v napadnutom konaní, dôkaz o účasti koncipientky zvoleného advokáta na pojednávaní konanom 24. marca 2014, odvolanie advokáta proti uzneseniu o prerušení konania a podanie sťažovateľky, v ktorom žiada okresný súd, aby zaviazal žalobcu nahradiť trovy právneho zastúpenia, možno bez ďalšieho konštatovať, že napadnuté uznesenie je ústavne neakceptovateľné.

Napadnuté uznesenie vôbec nereflektuje na obsah súdneho spisu, je založené na nepravdivých tvrdeniach, pretože z obsahu spisu jednoznačne vyplýva, že sťažovateľka bola zastúpená advokátom, po priznaní nároku na náhradu trov konania si náhradu trov právneho zastúpenia riadne uplatnila, hoci trovy právneho zastúpenia nevyčíslila. Okresný súd v danej situácii mal sťažovateľke priznať náhradu trov konania tak, ako to vyplývalo zo súdneho spisu. Zavádzajúco však tvrdil, že sťažovateľka si trovy neuplatnila. Na desiaty deň od doručenia výzvy vydal o uznesenie, v ktorom tvrdil, že sťažovateľka si trovy konania v jeho priebehu neuplatnila a súd nemal ani žiadne trovy konania sťažovateľky zo súdneho spisu za preukázané. Toto pochybenie okresného súdu nebolo napravené ani v sťažnostnom konaní, ktorého výsledkom bolo napadnuté uznesenie, ktoré klamlivo v rozpore s obsahom sťažnosti sťažovateľky (časovo nadväzovalo na jej vyčíslenie trov právneho zastúpenia v konaní, pozn.) konštatuje, že sťažovateľka brojí len proti určaniu lehoty na vyčíslenie trov konania, hoci sťažovateľka v sťažnosti výslovne uvádza, že z hľadiska právneho posúdenia je sťažnosťou napadnuté uznesenie potrebné považovať za arbitrárne

	<p>a zmätočné (bod 3 sťažnosti sťažovateľky).</p> <p>Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu. V dôsledku neposkytnutia súdnej ochrany zo strany okresného súdu v predpokladanej kvalite zároveň došlo aj k neústavnému zásahu do majetkovej sféry sťažovateľky napadnutým uznesením (ktorý rozhodoval o výške náhrady trov konania, pozn.), preto ústavný súd vyslovil aj porušenie hmotných práv sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny (bod 1 výroku nálezu).</p> <p>K obrane okresného súdu, ktorý poukazoval na závery uvedené v náleze ústavného súdu vo veci sp. zn. II. ÚS 563/2020, v ktorej sa ústavný súd zaoberal zásadou „vigilantibus iura scripta sunt“ v súvislosti s určovaním výšky náhrady trov konania, ústavný súd konštatuje, že okresný súd v rozpore so zmyslom citovanej pasáže nálezu dezinterpretuje jej obsah, pretože táto zásada sa uplatňuje mimo rámca trov, ktoré vyplývajú z obsahu spisu, teda takých trov, ktorých vyčíslenie je nevyhnutným predpokladom na ich priznanie. V posudzovanom prípade však išlo o priznanie riadne uplatnených trov právneho zastúpenia, ktoré nespochybniteľne bolo možné podľa obsahu súdneho spisu určiť a vyčísliť. Preto argumentáciu okresného súdu ústavný súd považoval za nenáležitú, účelovú a nedopadajúcu na posudzovanú vec.</p> <p>Ústavný súd nálehom rozhodol, že uznesením okresného súdu z 27. januára 2023 boli porušené základné právo sťažovateľky vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p>
použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov	II. ÚS 563/2020
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	žaloba-späťvzatie aplikácia právnych noriem-ústavne nesúladná dar, darovanie trovy konania-náklady konania arbitrážnosť

spisová značka	II. ÚS 268/2023
populárny názov	Exekúcia - neprijateľná zmluvná podmienka
sudca spravodajca	Peter Molnár
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	09.08.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	V prípade, ak vo veci konajúci súd identifikuje ako dôvod na zastavenie exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. m) EP neprijateľnú zmluvnú podmienku, ktorá je kvantifikovateľná a oddeliteľná od hlavného nároku, je povinný zastaviť exekúciu len v tej časti vymáhanej pohľadávky, ktorá spôsobuje neprípustnosť exekúcie.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka ako oprávnená v exekučnej veci o vymoženie sumy 4 188,55 eur s príslušenstvom vymáhala od povinného svoju pohľadávku judikovanú zmenkovým platobným rozkazom okresného súdu z 9. februára 2010. Súd prvej inštancie uznesením z 29. marca 2022 exekúciu s poukazom na § 57

	<p>ods. 1 písm. m) EP zastavil, keď konštatoval, že zmenkový súd neskúmal spotrebiteľskú zmluvu, z ktorej plnenie bolo zabezpečené predloženou zmenkou, z čoho je zrejmé, že v základnom konaní nebolo prihliadnuté na prípadné neprijateľné podmienky, obmedzenie alebo neprípustnosť použitia zmenky.</p> <p>Sťažovateľka proti označenému uzneseniu okresného súdu podala odvolanie. O jej odvolaní rozhodol krajský súd svojím napadnutým uznesením tak, že ho ako vecne správne potvrdil.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Krajský súd odvolaním napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne, keď sa stotožnil s jeho nosným záverom, že „<i>Spotrebiteľská zmluva o úvere tak podľa názoru súdu obsahuje neprijateľné podmienky, ktoré zmenkový súd vôbec neskúmal. Zákonodarca stanovil oprávnenému v prípade, ak sa proti fyzickej osobe vymáha nárok zo zmenky, povinnosť preukázať, že nejde o nárok, ktorý vznikol v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou alebo že sice ide o nárok, ktorý vznikol v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou, ale v konaní, v ktorom bol vydaný exekučný titul, bolo prihliadnuté na prípadné neprijateľné zmluvné podmienky, obmedzenie alebo neprípustnosť použitia zmenky alebo rozpor s dobrými mravmi alebo so zákonom. Dôkazné bremeno má oprávnený. Nakoľko z listinných dôkazov predložených oprávneným, ani z pripojeného zmenkového spisu nevyplýva, že by pri posudzovaní vymáhaného nároku zo spotrebiteľskej zmluvy bolo prihliadnuté na vyššie uvedené neprijateľné podmienky obsiahnuté v spotrebiteľskej zmluve, súd má za to, že je daný dôvod na zastavenie exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku, a preto exekúciu zastavil.</i>“. Zároveň konštatoval nedôvodnosť odvolacích dôvodov (nesprávne právne posúdenie) a dodal, že vo veci sa v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností bol vyvodený správny právny záver, a keďže ani v priebehu odvolacieho konania sa na týchto skutkových a právnych zisteniach nič nezmenilo, odvolací súd si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia prvoinštančným súdom, na ktoré v plnom rozsahu odkázal. Na zdôraznenie správnosti záverov prvoinštančného súdu analyzoval spotrebiteľské právo Európskej únie a konštatoval, že dohoda o vyplnení zmenky je neprijateľnou podmienkou, ktorú identifikoval ako ďalší dôvod zastavenia exekúcie s argumentáciou, že znižuje štandard ochrany spotrebiteľa. V závere konštatoval, že sťažovateľka nepreukázala vlastný vzťah s oprávneným, a preto nepovažoval za potrebné zaoberať sa ostatnými odvolacími námietkami sťažovateľky. Tieto paušálne závery krajského súdu po preskúmaní obsahu odvolaním napadnutého uznesenia súdu prvej inštancie je možné považovať za arbitrárne a ústavne neakceptovateľné.</p> <p>Z obsahu rozhodnutia súdu prvej inštancie totiž je možné identifikovať, že svoj záver o existencii neprijateľných zmluvných podmienok založil na zisteniach, že poplatok za spracovanie medziúveru v sume 116,17 eur, poplatok za vystavenie biankozmenky v sume 16,59 eur a poplatok za vedenie úverového účtu podľa sadzovníka sú v rozpore s dobrými mravmi a chýba im hospodárska ekvivalencia. V nadväznosti na uvedené konštatoval, že spotrebiteľská zmluva o úvere obsahuje neprijateľné podmienky, ktoré zmenkový súd vôbec neskúmal, preto uzavrel, že je daný dôvod na zastavenie exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. m) EP.</p> <p>Ústavný súd v tejto súvislosti dáva do pozornosti svoj skôr judikovaný právny záver, že v prípade, ak vo veci konajúci súd identifikuje ako dôvod na zastavenie exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. m) EP neprijateľnú zmluvnú podmienku, ktorá je kvantifikovateľná a oddeliteľná od hlavného nároku, je povinný zastaviť exekúciu len v tej časti vymáhanej pohľadávky, ktorá spôsobuje neprípustnosť exekúcie (nález sp. zn. II. ÚS 299/2019 z 20. februára 2020).</p> <p>Vychádzajúc z uvedeného, je potrebné konštatovať, že odôvodnenie zastavenia exekúcie v celom rozsahu nemôže obstáť, keďže v konaní boli identifikované len neprijateľné podmienky, ktoré sú jednoznačne kvantifikovateľné.</p> <p>Pokiaľ ide o argumentáciu krajského súdu európskym spotrebiteľským právom,</p>

	<p>ktoré zakazuje znižovať štandard ochrany spotrebiteľa a z toho rezultujúci záver krajského súdu, že dohoda o vyplnení zmenky je sama osebe neprijateľnou podmienkou, s uvedenou argumentáciou sa bez ďalšieho nemožno stotožniť, a to z dôvodu, že aj v prípade, ak by bol zmenkový platobný rozkaz vydaný v základnom konaní bez toho, aby súd prihliadol na prípadné neprijateľné podmienky, zachovanie štandardu ochrany spotrebiteľa je zabezpečené práve v exekučnom konaní, v ktorom exekučný súd preskúmať neprijateľnosť podmienok môže. Z uvedeného dôvodu ústavný súd odmietol argumentáciu krajského súdu, že samotná dohoda o vyplnení zmenky mohla byť v rozhodnom čase neprijateľnou zmluvnou podmienkou a predstavuje samostatný dôvod na zastavenie exekúcie.</p> <p>Rovnako záver krajského súdu, ktorý konštatoval, že sťažovateľka nepreukázala vlastný vzťah s povinnými, a preto sa ostatnými námietkami nezaoberala, možno považovať za prekvapivý a arbitrárny, a preto aj ústavne neakceptovateľný. Prekvapivý preto, že okresný súd k takémuto záveru nedospel (z obsahu bodu 14 odôvodnenia uznesenia okresného súdu vyplýva, že sťažovateľka svoj návrh včas doplnila), a arbitrárny preto, že krajský súd tento svoj záver nijako neodôvodnil. V nadväznosti na uvedené nemôže obstať ani argument, že v dôsledku toho nebolo potrebné sa vysporiadať s ostatnými námietkami vznesenými v odvolaní.</p> <p>Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že ďalším dôvodom ústavnej neudržateľnosti odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu je svojvoľné nereflektovanie na odvolacie dôvody a argumentáciu sťažovateľky podporenú rozhodnutiami vyšších súdnych autorít, ktoré zásadným spôsobom spochybnili paušálny a nepreskúmateľný záver súdu prvej inštancie o naplnení predpokladov na aplikáciu § 57 ods. 1 písm. m) EP. Krajský súd sa v odôvodnení svojho napadnutého uznesenia nijakým spôsobom nevysporiadal s právnymi názormi vyšších súdnych autorít, ktoré boli podľa názoru ústavného súdu aplikovateľné aj vo veci sťažovateľky.</p> <p>Ústavný súd, vychádzajúc z uvedených úvah, dospel k záveru, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky na súdnu ochranu a spravodlivý proces.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením krajského súdu z 19. januára 2023 boli porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov</p>	
<p>súvisiace právne predpisy</p>	
<p>klúčové slová</p>	<p>exekúcia-exekučný titul exekúcia-exekučné konanie spotrebiteľ, spotrebiteľské právo-neprijateľné podmienky spotrebiteľ, spotrebiteľské právo-ochrana spotrebiteľa práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu zmluva-zmluva o úvere</p>

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne

vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.